

D E P L A T E
(!)(!)(!)(!)(!)(!)(!)

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Hoofdredacteur : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen ondertekende bijdragen.

8e jaargang nr 11, november 1979

NOVEMBERACTIVITEITEN

A. Viering van het 25-jarig bestaan van DE PLATE.

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer het
genoegen U uit te nodigen op de Plechtige Viering van het 25-jarig bestaan
van de Kring die doorgaat op

zaterdag 17 november 1979

in het Feest- en Kulturpaleis, Wapenplein, Oostende.

P R O G R A M M A .

- 10 uur Academische zitting (in de Receptiezaal van het Feest- en Kul-
tuurpaleis)
Sprekers : de heer A. Van Iseghem over "Historiek van DE PLATE"
de heer F. Edebau, Conservator-Archivaris van de Stad
Oostende over "HEEMKUNDE"
de heer W. Debrock, Ere-Administrateur-Generaal
Voorzitter van de Marine-Academie
over "Oostende-Havenstad".
- 11 uur Huldiging van de medestichters van de Kring, alsook van de ver-
dienstelijke en nijvere leden.
- 11u30 In de Inkomhall van het Feest- en Kulturpaleis.
- Huldebetoon aan wijlen A. SLEECKX en E. DE TAEYE.
- Overhandiging, door het Stadsbestuur, van de Erepenning aan de
Kring.
- Overhandiging door "DE VRIENDEN VAN JAN DE CLERCK" van een borst-
beeld van de overleden kunstenaar.
- Opening van de tentoonstelling "OOSTENDSE ASPECTEN 1954-1979".
- Ontvangst aangeboden door het Stadsbestuur.
- 13 uur BANKET in de Northsea Yachtclub.

Om redenen van huishoudelijken aard wordt aan de leden die aanwezig zullen
zijn op de Academische Zitting en de ontvangst gevraagd hun naam over te maken
aan de secretaris voor 7 november 1979.

Inschrijvingen voor het banket kunnen nog gedaan worden door storting van

550 fr. per deelnemende persoon op postrekening

000-0507753-55

Jan Dreesen
Rode-Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

en dit tot 7 november 1979

Het bestuur rekent op uw aller aanwezigheid.

J.B.D.

B. NOVEMBERLEZING.

Het bestuur van de Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. L. Colensstraat 6, Oostende op :

donderdag 29 november 1979 om 20u30

Het onderwerp : OOSTENDE OM EN ROND HET BELEG (1583-1645)

De spreker : Drs. Phil. Hist. Paul VANDEWALLE.

Gedurende drie lange jaren (1601-1604) hielden de Staatsen onder leiding van Maurits van Nassau stand tegen Spinola en de Spaanse troepen in wat het meest besproken beleg zou worden uit onze geschiedenis. Alhoewel reeds vele malen beschreven en toegelicht zijn de aanleiding en de gevolgen van dit geweldig beleg dat 150.000 doden kostte, weinig gekend. Hieraan verhelpt vanavond de heer Paul VANDEWALLE, ondervoorzitter van de V.V.F. Oostende en de V.V.F. West-Vlaanderen. De heer Vandewalle promoveerde in mei jongstleden aan de Rijksuniversiteit van Gent met de grootste onderscheiding tot Doctor in de Letteren en Wijsbegeerte, tak geschiedenis, op een proefschrift dat een ander aspect uit onze contreien over deze periode behandelt. Hij is leraar geschiedenis te Oostende en een zeer vlot en onderhoudend spreker, zodat deze avond voor elke geschiedenisbewuste Oostendenaar het neusje van de zalm belooft te worden.

Zoals altijd is de toegang gratis en zijn ook niet leden van harte welkom.

J.B.D.

DECEMBERACTIVITEIT.

Verandering van programma.

Onze KLEINKUNSTAVOND, voorafgegaan door het Jaarlijks souper, en gepland volgens ons Jaarprogramma op zaterdag 15 december 1979 kan om organisatorische redenen niet doorgaan. Wij vragen u deze datum van uw agenda te schrappen. De activiteiten voorzien voor deze avond zullen gedeeltelijk verwerkt worden in het tweede gedeelte van het programma van donderdag 27 december 1979, d.w.z. SLUITING VAN HET JUBILEUMJAAR.

J.B.D.

De Jaarlijkse veiling

Wie stukken wil laten veilen t.g.v. de jaarlijkse algemene vergadering dienst een lijst van de te veilen zaken (boeken, brochures, affiches, programma's, gravures, prenten, enz. over Oostende en de kuststreek) dit mede te delen aan O. Villain, Rogierlaan, 38 bus 11, 8400 Oostende ten laatste vóór 22 december a.s.

O.V.

Een oude en eerbiedwaardige, maar weinig gekende instelling op onze kust is de Zeereddingsdienst, te Oostende beter gekend onder de naam van "Permerensje". Van georganiseerde en gelegaliseerde reddingsacties is pas de laatste twee eeuwen sprake. Zo legde in Nederland een Ordonnantie op een stuk van Pilotage uitgevaardigd in 1725 voor het eerst de plicht vast om hulp te verlenen bij schipbreuken, terwijl in Engeland in 1752 een wet gestemd werd die het helpen van schipbreukelingen tot een plicht maakte.

Voor die tijd gold het overgeleverde en min of meer wettelijk geregelde strandrecht, waarbij het eerder om schip en lading dan om schipbreukelingen te doen was. (In ons land is tenandere nog steeds een edikt van Keizer Karel V van kracht (10-12-1547) voorschrijvende dat gestrande goederen een jaar na het stranden eigendom van de staat worden).

Op het einde van de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw gingen verschillende West-Europese landen over tot het oprichten van kust- of zeereddingsdienstend, meestal gebaseerd op vrijwilligerschap. In tegenstelling met die landen werd de zeereddingsdienst in België van het eerst af een staatsdienst. Dat is zo in zijn werk gegaan. Na de oprichting in 1824 van de Zuid-Hollandse Maatschappij tot redding van schipbreukelingen viel de Vlaamse kust onder het werkingsgebied van deze maatschappij. Het gelukte hen echter niet meer voor de afscheiding van Nederland, aldaar reddingstations op te richten.

Enkele jaren na de onafhankelijkheid nam de Belgische regering echter een initiatief in die zin, en werd bij Koninklijk Besluit van 30 oktober 1838 een zeereddingsdienst opgericht.

In dit besluit werd bepaald dat, op staatskosten, een dienst van reddingsboten werd opgericht aan de kust van West-Vlaanderen en reddingsstations werden gevestigd te Oostende, Nieuwpoort, Blankenberge, Heist of Knokke. Bij Koninklijk Besluit van 14 maart 1840 werd de reddingsdienst aan de kust van West-Vlaanderen samengevoegd onder het Bestuur van het Loodswezen.

De Zeereddingsdienst ressorteert thans onder het Bestuur van het Zeewezen en van de Binnenvaart, Directie van het Loodswezen te Oostende. De algemene leiding is toevertrouwd aan de Nautische Directeur, die tevens hoofd is van de diensten van het Loodswezen, Kust en Scheldemonding.

Momenteel bestaan langs de kust nog drie reddingsstations, namelijk te Oostende, Zeebrugge en Nieuwpoort.

Het personeel van de reddingsstations, dat behoort tot het personeel van het Loodswezen en tevens de functie van vrijwillige redder uitoefent wordt in stormwacht (permanentie = naam die de oorsprong was van de Oostendse uitdrukking PERMERENSJE) bijeengeroepen, wanneer de weersomstandigheden zulks noodzakelijk maken en in principie van zodra windkracht 6 à 7 Beaufort bereikt is. Bedoeld personeel wordt regelmatig getraind voor deze opdracht en heeft in de diverse reddingsstations een motorreddingsboot ter beschikking die voorzien is van het nodige reddingsmateriaal.

Als we het in het vervolg met een monnellach (vanwege de eigenaardige uitdrukking) over "'t PERMERENSJE" hebben, laten we dan even indenken dat deze oude instelling op onze Vlaamse banken reeds menig mensenleven redde.

A. VANDENBUSSCHE

HET HEEMKUNDIG MUSEUM IS GEDURENDE DE WINTERMAANDEN ELKE ZATERDAG GEOPEND
VAN 10 TOT 12 UUR.

Karel van de Woestijne (1878-1929), dichter, prozaschrijver en essayist, werd op 31 augustus 1920 tot docent Nederlandse literatuur aan de Rijksuniversiteit te Gent benoemd. Daar hij niet langer meer verbonden was aan het Ministerie van Kunsten en Wetenschappen - een betrekking waar hij, vanaf 1911, verscheidene functies bekleedde, die hij met wisselend enthousiasme vervulde - kon hij Brussel verlaten en verhuisde (eens te meer !) stante pede, nu naar Oostende. Om eens en voorgoed Van de Woestijnes huisvestingen vast te leggen, ging Mathieu Rutten (1) de data van inschrijving en schrapping in de registers van de Burgerlijke Stand van de betrokken gemeenten en steden, vanaf 1906 tot 1929, na. Voor Oostende noteren wij :

- Sint-Lambrechts-Woluwe, Kleine Kasseide van 't Hof ten Berg 42 : van 2 december 1919 tot 27 oktober 1922 (ambtshalve), tot 20 mei 1924 (definitief) ;
- Oostende, Wellingtonstraat 6 : van 1920 tot 1922.
- Oostende : Eufrasine Beernaertstraat 152 : van 1922 tot 1923.
- Oostende, Hofstraat 25 : van 1923 tot 1925.
- Oostende, Vlaanderenstraat 20 : van 1925 tot 20 augustus 1926.

Voor zijn colleges spoorde hij naar Gent. In die "Oostendse periode" verschenen de dichtbundels "De Modderen Man" (1920) , "Substrata" (1924) en "Zon in de rug" (1924).

Wellicht omwille van de afstand Oostende-Gent verhuisde de dichter, vanaf 20 augustus 1926, naar een Gentse randgemeente en betrok "La Frondaie", een riante villa in Zwijnaarde, waar hij zijn laatste jaren doorbracht, terwijl hij ijverig werkte aan de uitgaven van zijn boeken en verder doceerde.

Hij stierf te Zwijnaarde op 24 augustus 1929, amper 51 jaar oud, en werd op 27 augustus op het Campo Santo te Sint-Amandsberg begraven. Dit jaar herdenken wij de vijftigste verjaardag van zijn overlijden.

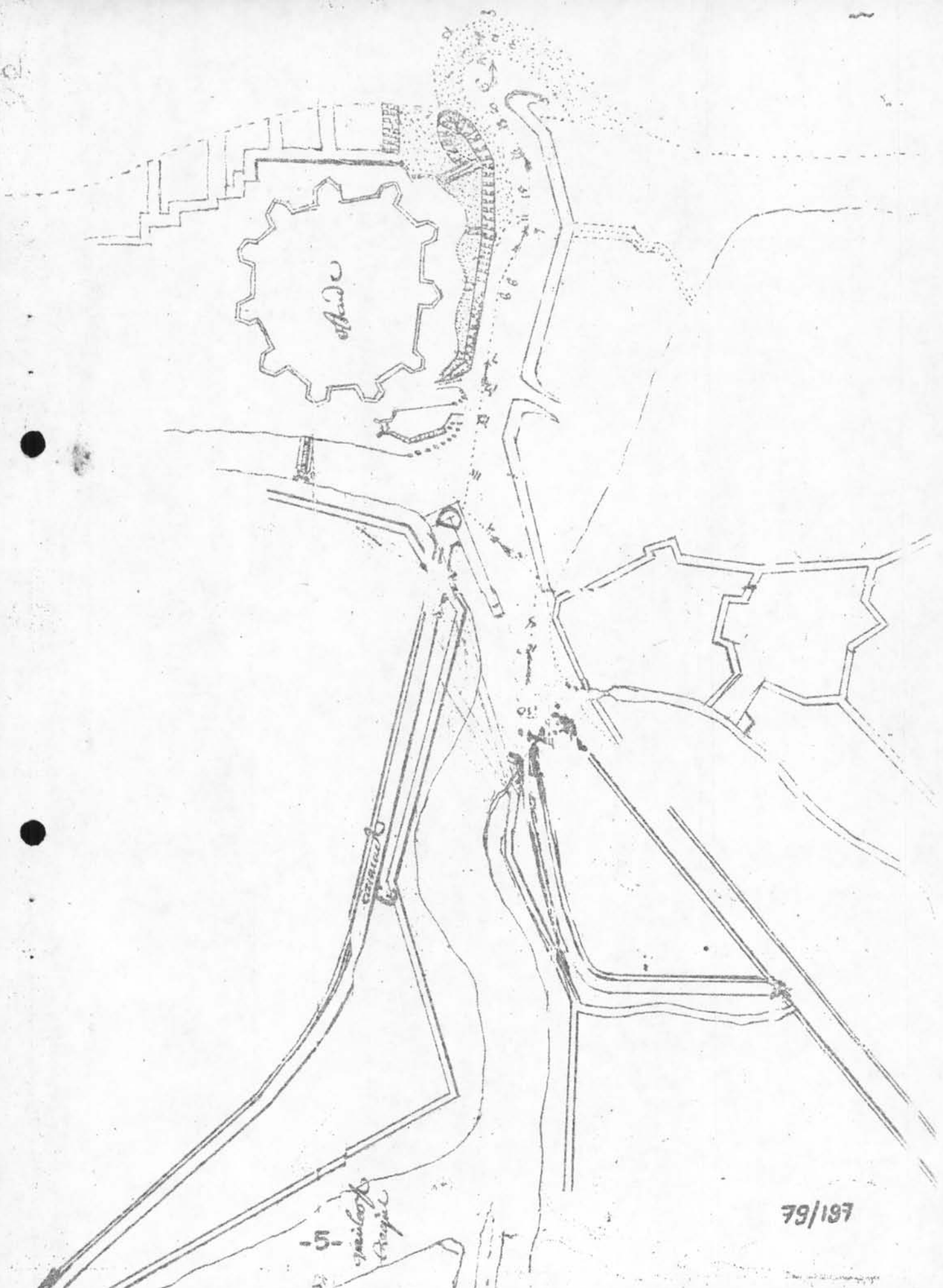
E. SMISSAERT

(1) RUTTEN (M.), De Interludiën van Karel van de Woestijne. Paris, 1972 (Bibliothèque de la Faculté de Philosophie et Lettres de l'Université de Liège, 196), voetnoot 23 (blz. 35-36).

VRAAG

In mijn bezit is een kaart (0,57 x 0,43 cm.) uit 1756. Zij is begrensd bovenaan door een naamloze weg, langs de rechterzijde door de Noordzee, onderaan door Bredene en aan de linkerzijde door het kanaal Oostende-Brugge en de vaart met "Santvoorde Brugge" en "Haege brugge" en "Sluyse Snaeskerk". Middenin ligt de "Keyaert" en "Gouloose crique" en Oostende. Wij geven hierbij op blz. 5 een fragment op ware grootte van Oostende, De cijfers geven de diepte van de haven. Weet iemand wat de dubbele lijnen tussen de zee en de versterking van Oostende betekenen ?

A. Lowyck

-5-
Abade
Canal

79/197

Uit de jaren na 1945 zijn nog enkele belangrijke BULCKE-activiteiten te Oostende te melden. Wou men de kunstenaar wiens roem door de nieuwe kunststromingen sterk ondermijnd was in eigen stad in-extremis nog vereren met enkele opdrachten ??? Of had hij, zoals ik geneigd ben te denken enkele goeie vrienden op invloedrijke plaatsen die -financiëel- voordelige opdrachten naar hem konden toeschuiven ???

Het begon met de ontwerpen voor een grote praalstoet "De muziek door de eeuwen heen" die op 15 augustus 1949 door de straten van Oostende trok. Samen met Jef DE BROCK ontwierp BULCKE die stoet. Dit historiserend onderwerp was weer zo'n klusje naar de hand van BULCKE die -laat het ons toegeven- met zijn opvattingen over dergelijke zaken ver voor 1914 was blijven haperen. Resultaat : een saaie oubollige stoet die misschien wel de grote massa lokte maar ze toch niet boeide.

Van 29 juli tot 16 augustus 1950 ging in de Albertschool een herinneringstentoonstelling Emile BULCKE door, dit ter gelegenheid van zijn 75e verjaardag. De oude meester greep de kans om toch nog maar eens het werk van zijn dochtertje Dinah te exposeren. De catalogus van BULCKE's retrospectieve telde 76 nummers. Er was van alles wat : oudere werken zowel als recente, bloemstukken, genre, landschappen, interieurs en vooral een belangrijke reeks portretten : Leon THOMA (1897), Léon RINSKOPF (1900), Commandant E. BAELE (1922, Ch. DE TURCK (1948) en een hele rij portretten die enkel met initialen gespecificeerd werden.

Er waren ook vier sculpturen te zien : Portret van Mevrouw E.B. (Emile BULCKE ?) De Wind, de Jonge Oostendse Visser en het kleine landmeisje.

De locale pers wijdde opvallend weinig aandacht aan die retrospectieve. We waren immers in de periode dat de locale heren critici en het dito kunstminnend publiek de neus op haalde voor alles wat maar enigszins naar realisme rook. "neo-expressionisme" (ik noem het commerciëel expressionisme) , "cubisme" en "abstract" waren de slagwoorden van die jaren.

In de vroege vijftiger jaren kreeg Emile BULCKE van het Oostendse stadsbestuur (Burgemeester VAN GLABBEKE) de belangrijke opdracht een nieuwe reeks portretten van Oostendse Burgemeesters te vervaardigen. Dit was zeker geen gemakkelijke opdracht, vooral daar waar het de oudere personaliteiten betrof : wàär in hemelsnaam van die mensen nog een betrouwbaar portretmodel gehaald ???

Emile BULCKE nam zich de opdracht zeer ter harte : maandenlang verrichtte hij opzoekingen en navragingen om aan portretten en gegevens van die burgemeesters te geraken. Hij wou hun contereftsels zo precies en natuurgetrouw mogelijk. Op zaterdag 30 juni 1956 werd de suite officiëel voorgesteld. De portretten werden geëxposeerd in de Leeszaal van het nieuwe Kursaal. De tentoonstelling bleef open tot 16 juli 1956.

De 16 werken stelden de volgende burgemeesters voor (1) :

Jacques CHEVALIER	1641-1644	
Arnould HOYS	1761-1778	
André VAN ISEGHEM	1788-1794	1805-1814
Charles DE DELMOTTE	1814-1821	
J.B. SERRUYS	1821-1830	
J.B. LANSZWEERT	1830-1836	
Henri SERRUYS	1836-1860	
Jean VAN ISEGHEM	1861-1882	
Charles JANSSENS	1882-1887 (2)	
Jacques MONTAGNIE	1888-1892	
Alphonse PIETERS	1892-1912 (3)	
Auguste LIEBAERT	1912-1919	

Edouard MOREAUX	1920-1040	
Henri SERRUYS	1940-1941	1944-1952
Louis VAN DEN DRIESSCHE	1952-1953	
Adolphe VAN GLABBEKE	1953-1959 (4)	

Tijdens de opening van de tentoonstelling bracht Burgemeester VAN GLABBEKE hulde aan Emile BULCKE. Deze antwoordde in 't Frans en raketde enkele anecdoten betreffende de genesis van de portretten op. "De Zeewacht" van 6 juli 1956 wijdde op p. 8 een artikel aan dat gebeuren. Op de bijhorende foto's zien we BULCKE eens poserend bij zijn portrettengalerij, een andere keer met het vernissagepubliek : vrienden, sympathisanten, vleiers en de traditionele vernissage "schuimers". (5)

Op die tentoonstelling was ook "De Wind" te zien. Deze prachtige sculptuur, een naakte jonge vrouw voorstellend, de armen boven het hoofd, in de handen een in de wind fladderend doek houdend, en in brons gegoten, schonk Emile BULCKE aan zijn geboortestad, als blijk van erkentelijkheid voor de belangrijke bestelling die bij hem was gedaan.

Het toenmalig gemeentebestuur heeft BULCKE niet met gelijke munt betaald. Zinloze dankbrieven vol beloften, dat wel.

Het beeld is steeds een bron van ergernis gebleven voor Emile.

Vroeger al had hij de stad op de hoogte gebracht het beeld te willen schenken. De stad was akkoord gegaan een degelijk en aangepast voetstuk voor het beeld te laten vervaardigen. De idee om het beeld op de binnenhoer van het toen in opbouw zijnde Feestpaleis te plaatsen stuitte op tegenkanting bij bepaalde personen (mijns inziens was de idee om "De Wind" op een totaal afgesloten binnenkoer te zetten ook wel gek : de hoge muren van de binnenkoer zouden het beeld hebben verstikt, zoals nu de bronzen zeemeermin). Dan zou het beeld een tijdlang zoek geweest zijn, tot dat het weer te voorschijn kwam in ... een zijlokaal van het museum in "Chez Pan". BULCKE was ontgoocheld en voelde zich eens te meer geaffronteerd door het Oostendse Stadsbestuur. Later had men dan de intentie het beeld bij het bloemenhorloge te plaatsen. Enkele weken voor de dood van BULCKE is het beeld dan uiteindelijk terechtgekomen in het plantsoen waar het nog steeds staat : achter het stadhuis. Al bij al niet zo'n slechte plaats, goed in 't zicht bij 't uitrijden van de stad. De burgemeesterportretten zelf hangen, zoals elkeen weet, nog steeds in de raadzaal van het stadhuis.

(vervolgt)

Norbert HOSTYN

- (1) BULCKE vulde de suite in 1956/57 aan met de portretten van Auguste WIELAND (1797-1798) en Thomas BLAKE (1801-1805) toen hij documenten over hen gevonden had. Aldus bestaat de reeks uit 18 portretten, waarvan 15 door de Stad aangekocht werd op rekening van "oorlogsschade".
- (2) Geschonken door Mevr. Janssens
- (3) " " Em. Bulcke
- (4) " " A. Van Glabbeke.
- (5) N.V.D.R. Op het feest van het stadspersoneel was wijlen Staf Decler, medestichter van "De Plate", dikwijls de animator. Zo vertelde hij in 1958 dat toen bezoekers het stadhuis werden rongeleid, ze vroegen of de reeks portretten van Bulcke de weldoeners van de stad waren geweest. Neen, antwoorde de bode van dienst, het zijn geen weldoeners geweest, het waren burgemeesters. Iedereen lachte, alleen Van Glabbeke bleef nors kijken. Hij vond het ongepast dat een stadsambtenaar zich een dergelijke grap permitteerde. o.v.

o. v.

"La Flandre Libérale" hield op te verschijnen op 1 juli 1974. Het stond bekend als een liberaal strijd- en informatieblad, dat het anti-clericalisme als eerste programmapunt vooropzette. Op cultureel gebied bereikte het een zeer hoogstaand peil. De krant werd gesticht te Gent op 1 december 1874 en verscheen dagelijks, telkens met een onderbreking van vier jaren tijdens de twee wereldoorlogen. Het Rijksarchief te Beveren bewaart de archieven van de uitgevers- en drukkersmaatschappij van "La Flandre Libérale". Het fonds bestaat, met uitzondering van enkele stukken uit de 19de eeuw, uit 20e eeuw's archief ; enkel raadpleging van stukken van vóór 1944 wordt toegestaan.

Uit de "Inventaris van het archief van het dagblad "La Flandre Libérale"", samengesteld door J. Verschaeren en uitgegeven door het Algemeen Rijkarchief in 1978, blijkt dat briefwisseling van de krant met de Casino's van Blankenberge, Knokke, Namen en Oostende uit de jaren 1946-1959 bewaard wordt in 1 bundel. Alsook dat deze liberale krant aan prospectie deed in Oostende (en inlassing van een pagina met plaatselijk Oostends nieuws) in 1945 en 1961-1963, eveneens in 1 bundel bewaard.

E. SMISSAERT

Werk van Oostendenaars opgemerkt in de "Bibliografie van de geschiedenis van België, 1977".
=====

De "Revue belge de philologie et d'histoire - Belgisch tijdschrift voor filologie en geschiedenis" geeft ieder jaar de lopende bibliografie uit omtrent de "Bibliografie van de Geschiedenis van België". Zoöok voor het jaar 1977, onder de algemene leiding van Prof. R. van Eenoo, gepubliceerd in geciteerd tijdschrift, bladzijden 930-1033 (nummers 28219 tot en met 30044). Voor het eerst werden de afleveringen van ons tijdschrift "De Plate" geëxcerpeerd, m.a.w. ook vakhistorici vinden bepaalde van onze behandelde onderwerpen reeds het vermelden waard ! ... De tafels (index) van J. Klausning op de jaargangen 1971-1976 worden geciteerd (nr. 28263), alsook alle bijdragen, onder nummer 30010, van onze competente medewerker Norbert Hostyn over "Oostendse bouwmeesters" (A. Daniels, A. Dujardin, J.F. Gobin, Ch. Pil en H. Carbon, A. Verraert, A. Raoux en Gustaaf Vandamme), afgedrukt in jaargang 6 van 1977 van ons tijdschrift. Verder merkten wij de best seller van Yvonne Vyncke, "Oostende in oude prentkaarten" (nr. 28376) en "Langs de Galerijen" van Omer Vilain op (nr. 29840). Ook de uitgave "Aspecten van de Rurale Post in West-Vlaanderen", deel 1, gepubliceerd te Oostende door de Westvlaamse Filatelistische Studiekring in 1977 en gewijd aan de jaren 1836-1900, wordt vermeld (nr. 29820). Over het toerisme aan de kust het boek "Structuur en ontwikkeling van het vakantiepatroon van de Belgische bevolking : 1967-1972", door het Westvlaams Economisch Studiebureau in 1975 te Brugge aan de openbaarheid prijsgegeven en opgenomen in haar reeks "Toeristisch-ekonomisch onderzoek", nr. 65 (nummer 29785). Meer historisch over het toerisme aan de Belgische kust is de tijdschriftbijdrage van M. Bonneau, "Tourisme et villégiature balnéaire en France et en Belgique vers 1850", in : "Hommes Terres Nord", 1977, 2, blz. 13-22 (onder nummer 29784 geregistreerd). Het tijdschrift "Biekorf" drukte het interessante artikel van Jozef Huyghebaert af over "Het kunstverdrag van de rederijders uit Brugge, Ieper, Kortrijk, Oostende 1810-1820" in 1977, blz. 65-76 (nummer 30039).

E. SMISSAERT

Waarschijnlijk weet u het ook niet meer zo goed wanneer de laatste visleursters met hun typische stootkar uit ons stadsbeeld verdwenen. Was dat 5, 10 of 15 jaar geleden ?

Zo gaat het nu eenmaal in onze technologische eeuw. Jarenlang is een bepaald iets als het ware met het stadsbeeld vergroeid om dan plots te verdwijnen zonder dat wij het ons bewust worden.

Gekende vrouwenfiguren uit het Oostendse volksleven verdwenen aldus van het toneel zonder dat er nog ooit, dan eerder toevallig, over hen gesproken wordt. En toch, vraag morgen aan een Oostendse van rijpere leeftijd of ze Zonneblomme, Witneusje, Grote Schoe, de Gravinne, Stroendschorte, Angèle Plastiek, Emerance, Spranse, Tarzan, Magriet van de Kaoje, Rachel Byoux, Marselien, Cecile of Florida nog gekend heeft, om plots haar ogen te doen oplichten en meteen te horen te krijgen waar het werkterrein van bedoelde dame lag en welke kwaliteit vis ze leverde. Om te voorkomen dat al deze, over het algemeen volkse maar krachtige vrouwenfiguren alsook de geplogenheden van hun bedrijf naamloos het verleden zouden ingaan, meenden we er goed aan te doen, hen en hun bedrijf even terug voor het voetlicht te brengen. We contacteerden daarvoor de laatste vishandelaarster die haar carrière achter een stootkar begon.

Mevrouw Florida Coopman, beter gekend als "Florida van het Open Venster op de Boulevard de Midi" hield tot mei 1978 een welbeklante viswinkel open op de zojuist genoemde Alfons Pieterslaan. Sedertdien geniet ze van wat men een welverdiende rust pleegt te noemen.

Florida werd geboren in het centrum van de stad waar haar moeder, Helène Lauwe-reins-Witte Schorte-op de hoek van de Kortestraat en de Christinastraat een goed draaiende groente- en fruitwinkel openhield. Moeder Helène kreeg haar bijnaam omdat ze altijd met een vlekkeloze witte schort in de winkel stond. Vader Coopman had ettelijke jaren als visser gevaren maar werd door een ongeval op zee bijna volledig blind. Zonder inkomsten of pensioen - over de sociale zekerheid vóór W.O.-II sprekende - trachtte hij thuis, in de mate van het mogelijke, het huishouden en de keuken te beredderen terwijl zijn vrouw in de winkel stond. Vlak over hun winkel lag die van Jan Van Wulpen. Deze Oostendse volkszanger had daar een uitgebreide zaak die "A l'Innovation" noemde. Bovendien deed hij de markten, waar hij voornamelijk gekend was voor zijn "Vijf ellen voor één frank" en zijn liedjes.

Hij was wat men in Oostende "een krak" pleegt te noemen want toen de grootwarenhuizen "A l'Innovation" in de Kapellestraat een winkel openden deed hij hen een proces aan omdat ze dezelfde naam droegen als zijn winkel. Volgens ingewijden zou hij dat zelfs gewonnen hebben. Het warenhuis droeg dan de naam "A l'Innovation de Bruxelles".

In de zomer hielp Florida haar moeder in de winkel, maar in de winter moest ze elders voor een job uitzien omdat er thuis, waar ze met zeven kinderen waren, te weinig werk was. Na enkele winters sprak haar dat van langsom minder tot de verbeelding en in 1937 besloot ze een visleursthandel te beginnen. Ze hield haar laatst verdiende "poaje" in eigen zak en kocht bij Eerebout, die op de Stockholmstraat achter het Panorama een pakhuis met karren openhield, een "viskarre" en een "baskuul" voor 150 fr.

Voor 175 fr. kreeg ze in het "Taksebureau" een leurderskaart.'s Anderendaags was ze present in de vismijn om haar eerste lading vis te kopen. Ze sloeg die dag meteen al een slecht figuur, want toen ze aan Petit Paris voor de eerst maal in haar leven, in publiek, een rogge moest kuisen, stroopte ze hem het vel af te beginnen bij de staart. Een oude visser die daar op stond te kijken verbeterde haar en demonstreerde vakkundig hoe dat moest gebeuren, te beginnen bij de kop, dit tot groot jolijt van de omstaanders.

Florida leerde echter vlug want toen de oorlog uitbrak had ze reeds een stevige reputatie als handig en van handelsgeest blakend "viswuf". In 1938 huwde ze met Michel Desmet die op IJsland voer en dit achteraf nog 35 jaar zou doen. Bij het uitbreken van W.O.-II vluchtte het gezin Desmet-Coopman als zoveel Oostendenaars naar Engeland om eerst in 1944 terug te keren. Florida kocht onmiddellijk een nieuwe stootkar en ging samen met de anderen een graantje mee pikken, van wat de beste jaren in het beroep zouden worden.

Ze hadden het echter niet voor niets. 's Morgens om 8 uur stonden ze in de vismijn. Onmiddellijk na de oorlog was dat in de houthangars van Deweert, later in de heropgebouwde vismijn. In het begin kocht ze van grote of kleine inkopers, later ging ze zelf kopen, maar dan in samenwerking met andere leursters. De gekochte vis werd voor 15 fr. de ben door een van de twee voerlui, die dit soort karweien deden, naar de stad gevoerd, waar de "marchandise" op de stootkar werd geladen. De stootkarren stonden vóór de oorlog in het pakhuis van Eerebout in de Stockholmstraat. Na de oorlog was dit pakhuis teloor gegaan en vonden ze plaats in een grote garage in de Fortuinstraat op het Hazegras. In diezelfde garage had beeldhouwer Holmens een klein atelier waarin hij zijn eerste stappen naar de bekendheid beitelde.

Eens de kar geladen kon de ronde beginnen en ronde moest het zijn, want het politiereglement op de leurhandel verbood hen het voertuig - dit mocht een driewieler, stootwagen, gespan of motorvoertuig zijn - te laten stilstaan op de openbaren weg, langer dan de tijd die volstrekt nodig was om hun waren af te leveren. Dit gaf aanleiding tot een gedurige staat van oorlog tussen de soms al te ijverige politieagenten en de visleursters. Bleven ze dan toch ergens te lang staan en kwam de politie opdagen dan gebeurde het meer dan eens dat ze vlug een paar viskoppen in een stuk krantenpapier draaiden en dit de eerste de beste voorbijganger in de handen stopten, tot grote verbazing van deze laatste.

Florida werkte geruime tijd samen met Marie Aspeslagh, Witneusje zoals ze ook wel genoemd werd. Dit samenwerken tussen de visleursters was een veel voorkomend verschijnsel enkel ingegeven door de noodzaak, want tussen de leden van deze kleurrijke gemeenschap was de concurrentiestrijd fel. Het was een gedurig "scharten" voor je eigen, voor je brood. Met alle middelen moest je verkopen waar je kon en alle truiken waren goed om elkaar in aankoop of verkoop een kool te stoven. In de groep bestond dan ook weinig of geen sentimentaliteit, geen verenigingsleven, geen jaarlijks souper zoals in zoveel andere groepen en de ene zijn dood was de andere zijn brood.

Met hun tweeën bewerkten ze om beurten de Boulevard de Midi (Alfons Pieterslaan) en de omgeving van de Uniprix in de Kapellestraat. Die laatste plaats was een van de beste verkooppunten van de stad, want de dure kreeftjes en garnalen gingen daar grif van de hand, iets wat in de rest van de stad niet waar was.

Een ander goed verkooppunt was het station. Daar mochten ze echter niet komen omdat ze volgens het politiereglement op 100 meter van markten of stations moesten blijven. Regelmatig was het dan ook hard lopen geblazen. Aan het station waren het voornamelijk "Dove Buts" die ze voor een goede prijs aan de man brachten, aan de "boeren" uiteraard.

Tegen de middag moest de kar leeg zijn, want in de namiddag ging Florida naar de "trap" voor garnaal en garnaalschulletjes, waarna ze haar tweede ronde begon. Het waren lange en soms zeer koude dagen waarin bijwijlen aardig moest geschart worden om "bete broods" bijeen te halen. Florida werd bekend voor de grote variëteit vis die ze steeds wist aan te bieden, alsook voor het feit dat ze altijd een "frankske beterkoop" was dan de anderen. Haar bijnaam "Uniprix" vond hierin oorsprong.

Geleidelijk aan nam de bedrijvigheid af. Met het toenemend verkeer gingen de autoriteiten het politiereglement op het leuren van langsom strikter toepassen. De genadeklop kwam toen aan de visleursters een standplaats werd toegewezen aan het in 1956 afgebroken, Oud Station. De ene na de andere liet het steken. Zo deed ook Florida. In 1961 verkocht ze haar "viskarre" die uiteindelijk nog een plaats

Een mooie
prentkaart van 1900
aan de oude Vismijn
(in de volksmond
"De Cirk., genoemd)
met enkele vistleursters

Na 1950 kregen
enkele leursters een
"vaste" plaats nabij
de "trap" aangewezen.
Later mocht men daar
op primitieve manier
geen vis meer verkopen.

De laatste van de
verdwenen "viskarren"
op de visserskaai.
Gelukkig kan men thans
nog één bewonderen
in het Heemkundig Museum

O.V.

kreeg in het Nationaal Visserijmuseum te Oostduinkerke, en begon een vishandel op de Alfons Pieterslaan, terwijl haar man bleef varen. Daar hebben we haar nog allemaal gekend, Florida van het Open Venster, want zomer en winter stond haar winkelraam wijd open.

Een jaar later (1962) verdween dan de laatste stootkar uit het stadsbeeld. Er bleven nog een paar "Triporteurs" in het bedrijf zoals Rachel Truye op het Sas, waarover voor enkele jaren een uitgebreid reportage in "De Zeewacht" verscheen en ook de enige mannelijke vertegenwoordiger in de branche, François Min van Mariakerke.

Florida, alias Uniprix in haar beste tijd, liet na 40 jaar in het bedrijf te hebben gestaan de zaak over. Ze werd gewoon mevrouw Florida Coopman, die nu net als iedereen met vakantie gaat, maar die haar lange bedrijvigheid niet zo licht vergeten kan, want alles wat om en over het visje gaat, geniet nog steeds haar volle belangstelling.

J. B. DREESEN

Lidgeld 1980

Een paar leden hebben terecht opgemerkt dat het stortingsformulier voor het betalen van het lidgeld 1980 in het vorig nummer het jaartal 1979 droeg. Wij hebben inderhaast, in afwachting dat de nieuwe formulieren ons toegezonden werden, nog een "restje" van vorig jaar opgebruikt. Thans voegen we nogmaals, doch enkel voor de LEDEN DIE VOOR HET JAAR 1980 NOG NIET BETAALD HEBBEN een formulier bij. Ter herhaling : het lidgeld is voor 1980 als volgt vastgesteld :

Lid : 250 fr.

Lid : 250 fr.

Steunend lid : 500 fr.

Beschermend lid : 1000 fr.

G.V.

ANTWOORD

In antwoord op de vraag van N. H. (De Plate, oktober nr. 1979, p. 8) kan ik volgende inlichtingen verschaffen :

De "O.211-François-Marie" was een zeilsloep in hout gebouwd en had 4616 B.R.T. Reder was Adolf Goetghebeur. Het schip werd verder verkocht aan August Vandewalle in 1901

Op 18 november 1905 vertrok het uit Oostende op visserij naar de Doggersbank. In de nacht van 26 op 27 november 1905 verging het in de nabijheid van het lichtschip Noord-Hinder. Meer dan waarschijnlijk is het onderdoor gevaren geworden door een onbekende steamer.

ED. VANALDERWEIRELDT

Felicitaties

We vernemen de gelukkige geboorte van een dochttertje ELINE bij ons lid Filip MENU-CONSTANDT. "De Plate" biedt de gelukkige ouders haar oprechte gelukwensen aan.

De foto-bladzijde "Oostendse visleursters" wordt U deze maand door Bestuurslid Norbert HOSTYN aangeboden.

79/204

ARCHITECTEN VAN OOSTENDE-BELLE-EPOQUE XXIV :
ENIGE AANVULLINGEN BIJ EERDER VERSCHENEN ARTIKELS.

ANDRE DANIELS (cf. DE PLATE, januari 1977)

Prinsenlaan, 15 (hoek met Oude Molenstraat)
Frère Orbanstraat 45, 47
De Smet de Naeyerlaan 2 & 38
Louisastraat 2 (Garage Forum) & 8-B (Hotel EMPIRE)
Wellingtonstraat 70
Torhoutse Steenweg 35
Adolf Buylstraat - hoek met Hertstraat (Internationale Boekhandel)
Kaaistraat 1a (Wijnen-Likeuren VINIC)

ANTOINE DUJARDIN (cf. DE PLATE, februari 1977)

- In de "Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis "Société d'Emulation" te Brugge", CXIV, 1977, publiceerde ik op p. 389 ev. een bijdrage getiteld "De 'Oostendse periode' van Antoine Dujardin, architect".
Daarin komen heel wat gegevens voor die niet in "De Plate" stonden.
- Nog gegevens over DUJARDIN vindt de geïnteresseerde lezer in het "Oostends Oesterboek" van Raoul HALEWYCK en mezelf, pagina 51-52 (Grande Huïtrière du Kursaal).
- Foto's van de "Villa Albertine" (hoek Westhelling Kursaal-Van Iseghemlaan) : OIOP 75 ; van de huizen in de Kimmelbergstraat : OIOP 78 ; van de huizen Albert I Promenade 83-84-88 : OIOP 99.
- Hotel Continental (Zeedijk, 63). cf. DE PLATE 79/132.

CHARLES PIL (cf. DE PLATE april 1977)

- Had een zoon en twee dochters.
Zijn zoon sneuvelde tijdens de Oorlog 1914-18 als luitenant bij det 15° Linieregiment.
- Charles PIL werd te Lo begraven
- Bouwwerken van PIL die niet in het artikel voorkomen zijn :
 - Aartshertogstraat 72 i 74.
 - De "Sacré Coeur" op de Zeedijk te Oostende-Mariakerke.
 - Aartshertoginnestraat 5 (handel in kleine huisdieren ORNI), samen met CARBON.

ACHILLE RAOUX (cf. DE PLATE, december 1977)

- De Smet de Naeyerlaan 86.
- Edouard De Cuyperstraat, 8.

AIME DE DONQUERS (cf. DE PLATE, april 1978)

Wordt in zijn huwelijksaankondiging vermeld als "architectegéometre" (Echo d'Ostende, 1902). Huwde met Jeanne SERVAIS uit Laken.

JOSEPH VAN DER BANCK (cf. DE PLATE, september 1978)

Dekenijstraat, 15
Capucijnestraat 21
Christinastraat 130
Kapellestraat 93
Langestraat 6.

J.J. NOTENBOOM (cf. DE PLATE, september 1978)

Aartshertogstraat, 76 (Villa Kinkhoorn)

AUGUSTE VERRAERT (cf. DE PLATE, september 1977)

In augustus 1934 bracht het blad "Le Littoral" een biografie van A. VERRAERT.

ALBAN CHAMBON (cf. DE PLATE, november 1976 en december 1978)

- over CHAMBON verscheen een artikel in het tijdschrift "ARCHIVES DE L'ARCHITECTURE MODERNE" van december 1975
- het paviljoentje van de riooldiensten aan het Leopoldpark, tegenover de Jozef II straat was ook door CHAMBON ontworpen (1907).
Het verdween in de vroege zestiger jaren.
- de DE SMET DE NAEYERBRUG : Oiop p. 23, 40, 41
- LA TERRASSE : Oiop p. 68.
- SCHOUWBURG : Oiop p. 70, 73

GUSTAAF VANDAMME (october & november 1977)

- Christinastraat 73 (Gevens Reclamestudio ; voorheen muziekhandel "Musica").

E. SERNEELS (november 1978)

- Van Iseghemlaan 99 (Villa Gabriëlle) gesloopt in mei-juni 1979...

PIERRE VAN HERCKE (maart 1978)

- Plannen voor de gebouwen van de Badendiensten te Oostende.
(cf. L'Echo d'Ostende, 5 augustus 1883)
- Entrepôt
(cf. La Feuille d'Ostende, 13 februari - 23 maart & 24 juli 1862).

Norbert HOSTYN

HET VERENIGINGSLEVEN TE OOSTENDE

In het eerste nummer van dit jaar kondigde ik het verschijnen aan van een eerste inventaris van de verenigingen die onze stad gekend heeft. Op dat ogenblik was het aantal ongeveer 600 en dacht ik dat het al veel was. Intussen zijn nog heel wat lijsten en gegevens aan het licht gekomen, zodat het getal meer dan verdubbeld is en wordt er verder uitgeplozen wat aan dokumentatie bestaat, zodat het nog een geruime tijd zal duren eer de lijst zo nauwkeurig mogelijk is opgemaakt.

De leden die nu al bijna een jaar vruchteloos hebben uitgezien naar deze inventaris moeten nog wat geduld oefenen. Het kan nog een paar maanden duren vooraleer we met de publikatie beginnen, maar dan zal het overzicht zo nauwkeurig en betrouwbaar als mogelijk zijn.

Jef Klausling

Deze dag in mei, de maand van nieuw leven, hoop en verwachting, mag wel een van de ideale dagen voor een jubelviering heten. En heerlijker wordt het nog als wij bedenken, dat de Heemkundige Kring, die thans in de kijker wordt gezet, reeds 25 jaar de heemkundige werkzaamheden in deze stad bundelt en stimuleert. (1)

Als voorzitter van het landelijk Verbond voor Heemkunde, waarin het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde een merkwaardige bedrijvigheid ontwikkelt en waartoe ook Uw jubilerende Oostendse heemkring behoort, acht ik het een bijzonder vererende taak deze feestrede te mogen houden.

In naam van het landelijke Verbond voor Heemkunde, van de vijf gouden of provinciale federaties van heemkringen en van de ruim 175 heemkundige kringen, die bij onze vereniging aangesloten zijn, bieden wij U onze blijken van waardering en sympathie en onze hartelijkste gelukwensen aan.

Het Verbond voor Heemkunde, waarvan Uw vereniging een kwarteeuw geschiedenis mocht beleven en mee opbouwen, werd op 21 september 1941 te Brussel door Jozef van Overstraeten gesticht, om gestalte te geven aan de groeiende heemkundige belangstelling, die vooral in de jaren tussen de twee wereldoorlogen in Vlaanderen werd gewekt.

Het Verbond voor Heemkunde, dat weldra zijn 40jarig bestaan herdenkt, heeft aan de heembeweging in Vlaanderen vaste vormen gegeven en het heemkundig werk begeleid, gekoördineerd en aangemoedigd. Vanuit de kennis van het eigen heem, eigen stad of dorp en eigen streek, kennis, die men opdoet door heemstudie, beoogt het Verbond voor Heemkunde onze mensen te brengen tot meer heemliefde, tot verantwoorde heemverbondenheid en tot heemtrouw. Tot trouw aan eigen aard en zeden, aan eigen traditie, aan eigen land en volk. Het heem is de plaats waar men zich thuis voelt. En, zoals gezegd, kan dat een wijk, een dorp of stad, een streek zijn. De studie van dat heem, in al zijn aspecten, in verleden, heden en toekomst, is het veelzijdig en rijk object van de heemkundige studie. Wie aldus verrijkt is door de kennis van zijn heem en overtuigd is van de waarheid en de schoonheid van dat heem, zal zich ook inzetten voor het behoud van de waardevolle elementen in zijn heem.

Hij zal m.a.w. aan heemschut doen. Hij zal ijveren voor het beschermen van landschap, stads- of dorpsgezicht en bouwkundig erfgoed. Hij zal zich verzetten tegen het ondoordacht vervuilen van de natuur en de leefomgeving. Hij zal zich inzetten voor het behoud van eigen volksaard en voor alles wat edel en schoonmense-lijk is.

Dat alles klinkt misschien erg ongeloofwaardig in deze tijd van harde zakelijkheid, bruut geweld en materialisme. In de oren van buitenstaanders klinkt het misschien utopisch en naïef, achterhaald, verouderd en buiten de werkelijkheid. Onze vele duizenden verbondsleden, die zich geregeld inzetten voor de heemkundige werking gebouwd is, leveren echter het treffend bewijs van belangeloze inzet, idealisme en geloof in de doelstellingen van het Verbond voor Heemkunde. Ons betoog voor trouw en eerbied voor het eigene wil geen aansporing zijn tot bekrompenheid en beslotenheid. Vanzelfsprekend moeten wij openstaan voor andere volkeren en vreemde talen, voor nieuwe ideeën en schoonheid van elders, voor de noden van onze tijd. Vanzelfsprekend moeten wij ruim zijn in ons denken, in onze houding, in onze liefde. Vanzelfsprekend moeten wij ons op een breed plan kunnen plaatsen, ja weldra op Europees plan.

Maar in die vizie en openheid moeten wij altijd ons zelf blijven, kinderen van het gezin, van het dorp, van het volk en van de cultuur, waarin wij opgegroeid zijn.

Mensen moeten wij zijn, die al het nieuwe en al het andere zelfstandig en met wijsheid kunnen beoordelen, opnemen en verwerken zonder er zelf aan ten onder te gaan.

Wij moeten er om beducht zijn dat ons volk zich zou inbeelden, dat het om ruim en modern te zijn zijneigen aard zou moeten afleggen, zijn traditie verloochenen en dat het zich om al het waardevolle uit zijn verleden zou schamen en zo door eigen schuld op geestelijk gebied weer "arm Vlaanderen" zou worden ! Met mensen in ons midden als degene, die wij vandaag huldigen hebben wij echter vertrouwen in de toekomst.

De gezonde heemliefde, de gemotiveerde heemverbondenheid waarvoor de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" zich reeds 25 jaar inzet, zal deze stad en dit volk ten goede komen in lengte van jaren.

Het 25 jarig bestaan van "De Plate" en het bestendig toenemen van het aantal heemkringen in Vlaanderen, zijn een uitdaging aan de hedendaagse samenleving. Zij zijn echter ook een antwoord op de vraag van de hedendaagse mens : wie ben ik in feite ? welke is mijn achtergrond ? uit welke familie stam ik ? in welke stad of dorp leef ik ? hoe kwam het dorp of de stad, waar ik mij thuis voel, mijn heem, tot stand ?

De heemkundige belangstelling begint in feite in eigen gezin en familie, in eigen buurt, dorp of stad. Zij wordt verdiept, verruimd en verantwoord in en door de heemstudie, waaraan wij zo veel belang hechten.

Aan heemkunde doen is m.a.w. de mens een ruggegraat geven, hem een identiteit verschaffen en hem aantonen, dat hij een zinvolle schakel is tussen verleden en toekomst.

Het beoefenen van de heemkunde staat de jongste tijd volop in de belangstelling. Die groeiende interesse voor het heemkundig werk heeft overal het stichten van heemkundige kringen tot gevolg.

Bij het vaststellen van dat verheugend verschijnsel kan wel eens de vraag gesteld worden naar het waarom van die oplevende belangstelling voor de heemwaarden.

Het antwoord op de vraag naar de grondmotieven van de toenemende heemkundige belangstelling, naar het waarom van de talrijke nieuwe heemkringen en naar de reden van het blijvend succes van bestaande kringen, zoals de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate", is te vinden in het feit dat in ons midden heel wat mensen worden aangetroffen, die bezield zijn door de liefde voor hun eigen stad of dorp, voor hun heem. Zij voelen zich als het ware geroepen om dat heem, dat zij in zijn veelzijdige dimensies ontdekt hebben, beter te doen kennen en te doen waarderen.

Als in een stad of dorp zulke mensen elkaar vinden, dan is doorgaans het stichten van een heemkring de volgende stap. Elke heemkring wenst de geestdriftige en creatieve belangstelling voor eigen heem aan de medemensen, aan de heemzaten, door te geven. In feite zijn het die idealen welke de heemkundige werkers in een heemkring samenbrengen en ook samenhouden. Het is die geest, welke de basis vormt van vriendschap en samenwerking in onze grote vereniging. Het is die sfeer, die ons als een familie samenbindt en die telkens weer zo treffend tot uiting komt op onze gouddagen en op onze landdagen.

Nu kan ik mij best voorstellen dat onze vrienden van de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" en vooral de stichtende leden, die wij thans in de bloemen zetten, nooit het waarom van hun heemkundig werk zo diep ontleed hebben. Eigenlijk is dat ook bijkomstig. Veel belangrijker is dat zij hun streven zo aangevoeld hebben en dat zij vanuit die overtuiging de werking van hun heemkring en zijn uitstraling naar buiten gestimuleerd hebben. En dat al 25 jaar lang.

In het begin van de jaren vijftig, toen het levensritme geleidelijk versnelde, de dorpen en steden stilaan een nieuw uitzicht kregen en heel wat dingen, die tot onze volkskultuur behoren, dreigden verloren te gaan, werd ook te Oostende sterk de nood aan een heemkundige kring gevoeld.

Het werd zelfs enigszins een dwanggedachte voor Karel Seys, alias Ary Sleeks. In november 1954 ging hij tot de aktie over. Na enkele vrienden en belangstellenden te hebben uitgenodigd kon op zondag 21 maart 1954 in de "Bierkelder", aan de Christinastraat, een eerste samenkomst belegd worden. In die vergadering werd de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate" gesticht, die de studie van het Oostendse volksleven wenste te bestuderen en de belangstelling voor de aspecten van de volkskultuur wenste te bevorderen. Die doelstelling zou nagestreefd worden aan de hand van lezingen, studiesamenkomsten, kontakten met andere heemkundige kringen, studiereizen enz. Centraal in de heemkundige werking van die dagen stond de zorg voor het heemkundig museum, dat na vijf verhuizingen, eindelijk op zijn zesde plaats op 15 juli 1970 werd geopend.

25 jaar heeft de Oostendse Heemkundige Kring het beste van zichzelf gegeven. 25 jaren, die vruchtbaar zijn geweest door het vle wekr, waarvan het heemkundig museum blijvend getuigt.

25 jaren, rijk gevuld aan vreugde en zorg, die in hun gehele omvang slechts geweten zijn door sommigen onder U, die wel en wee vanaf het begin hebben meegeleefd.

25 jaren waarin sommige leden U intussen ontvallen zijn.

25 jaren tenslotte onder de bevoegde leiding van toegewijde mensen, die van hun heemkundige kring gemaakt hebben wat hij thans is : een voorbeeld van heemstudie en heemschut !

Er valt dus veel te herdenken en voor veel te danken, vandaag ...

Er zijn in de tijd na de tweede wereldoorlog wel eens ogenblikken geweest, waarop men de indruk kon hebben dat het met de heemkundige kringen stilaan naar het einde liep en dat voor hen in een wereld van techniek, materiële welvaart en tragisch geweld geen plaats meer was. De belangstelling voor traditie en verleden van eigen volk en land scheen achterhaald door een tijd waarin televisie, atoomsplitsing en ruimtevaart nieuwe, nooit gedroomde horizonten openden. Vooral in de gouden "jaren zestig", toen het heden en de toekomst op de aandacht van de hele mens beslag legden, leek voor heemkundige belangstelling geen plaats meer te bestaan. De energiekrisis en de betrekkelijk waarde van onze technische beschaving hebben ons weer nuchter gemaakt. Er ontstond een nostalgie naar verloren waarden uit het verleden. Het heemkundig werk kwam volop in de belangstelling, hetgeen in de jaren zeventig aanleiding gaf tot het stichten van talrijke heemkundige kringen. Het ligt voor de hand dat ook de overheidsinitiatieven zoals het "Natuurbeschermingsjaar" (1970), het "Europees Jaar van het Bouwkundig Erfgoed" (1975) en het "Jaar van het Dorp" (1978) meegewerkt hebben aan die bewustmaking.

Doorheen die jaren heeft de Oostendse Heemkundige Kring "De Plate", samen met vele andere kringen in Vlaanderen, stand gehouden en onverpoosd voort gewerkt. Hun voorbeeld was het zaad voor nieuwe heemkringen.

Het omgekeerde van hetgeen verwacht werd, is immers gebeurd. Het ontstaan van vele nieuwe heemkringen kan gelden als het overtuigend bewijs dat een louter stoffelijke welvaart en steeds verder doorgedreven mechanisatie en verzakelijking het menselijk hart niet kan bevredigen en dat een gemeenschap altijd weer nood heeft aan een bewuste verbondenheid met haar verleden en aan een vernieuwde bezinning op haar diepste eigenheid.

Want, goede vrienden van "De Plate", dat lijkt wel de boodschap van Uw jubilerende heemkundige kring voor de mensen van deze tijd : dat mensen door zoveel zichtbare en minder zichtbare draden met elkaar verbonden blijven en dat ze geworteld staan in een traditie, waarvan sommige elementen wel niet meer tenvolle beantwoorden en dan ook moeten herdacht of aangepast worden aan de eisen en de normen van de nieuwe tijd, maar een traditie, die toch naar haar diepste kern in ons diepste wezen aanwezig is en blijft.

Het beseft van het verleden, waaruit wij gegroeid zijn en dat ons met elkaar verbindt, is een stuk van ons bestaan.

Wie dat loochent, neemt de ruggegraat van zijn menszijn, van zijn familie en van zijn volk weg. En dat is meteen ook het duidelijk antwoord op de ministeriële omzendbrief van 16 maart, waaruit blijft dat het geschiedenisonderwijs vrijwel definitief uit het middelbaar onderwijs verdwijnt.

Uw werking toont aan dat het wel zin heeft.

Uitstekend hebt Gij begrepen dat de elementen, waarop liefde en fierheid voor eigen heem gebouwd zijn, voor de mensen aanschouwelijk moeten zijn en dat zorg moest worden besteed aan de voorwerpen uit het dagelijks leven van weleer. Die zorg lag aan de basis van Uw bestendig groeiende verzameling van voorwerpen uit eigen stad en streek en van Uw heemkundig museum, waarvan deze namiddag de afdeling Oostendse scheepsbouw zal worden geopend.

In de definitieve bestemming van Uw heemmuseum, dat niet zonder moeilijkheden, maar met veel liefde en kennis tot stand werd gebracht, werd meteen aangetoond wat de plaatselijke samenwerking tussen gemeentebestuur en heemkring vermag. Uitstekend hebt Gij ook begrepen dat de geschiedenis van eigen heem niet alleen bestudeerd moet worden, maar ook op alle mogelijke wijzen naar de medemensen toe vertolkt moet worden. Die bezorgdheid komt vooral tot uiting in Uw tijdschrift "De Plate", dat sinds oktober 1971 geregeld op de leestafel van de Oostendse bevolking wordt gebracht.

Uitstekend hebt Gij Uw taak begrepen met betrekking tot het uitzicht van Uw stad. Uw heemkundige kring is uitgegroeid tot de toegewijde bewaker van al het mooie dat deze stad aan te bieden heeft, zowel op het gebied van gebouwen en kleine monumenten als op het vlak van merkwaardig stadsgezichten.

In Uw 25jarig bestaan waart gij ook uitstekende gastheren voor andere heemkundige kringen. En Gij toont het vandaag weer op deze goudag van de Westvlaamse heemkundige kringen.

Er zijn jaren van drukke activiteiten geweest, vooral met betrekking tot Uw heemmuseum, en rustige tijden of laat ons zeggen, perioden waarin Uw heemkundige werkzaamheden minder naar buiten traden. Wat ons bij deze viering treft is echter het feit, dat Gij in die 25 jaren bescheiden en ongedwongen waart, maar werkzaam, gelovend in uw heemkundig werk en in de betekenis van dat werk voor de komende generaties.

Voor Uw stadsgenoten waart Gij een bestendige referentie, een verwijzing naar de heemkring en zijn werk.

De Oostendse Heemkundige Kring is een sieraad aan de rijke kroon van de heembeweging in Vlaanderen.

Goede vrienden van "De Plate", wij zijn er van overtuigd dat, onder de inspirerende leiding van Uw huidig bestuur, gesteund door het vertrouwen van 25 jaar heemkundige ervaring en door het innig samenvoelen van Uw trouwe ledenkring, die thans 400 leden telt, het ideaal van heemstudie, heemschut en heemliefde nog vele harten in onze stad zal winnen.

Oostendse Heemkundige Kring : "vaert wel ende levet scone" !

drs J. GERITS

Verbondsvoorzitter

- (1) Deze tekst was bestemd om als feestrede voorgedragen te worden op de Goudag van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde te Oostende, op zaterdag, 12 mei 1979. Ingevolge een auto-ongeval van de spreker kon die feestrede niet doorgaan.

Visbreinaalden

In het Heemkundig Museum zijn er nog enkele authentieke visbreinaalden met de opdruk "De Plate 1954-1979" te koop aan 100 fr.-per exemplaar

Maar al te licht worden liedjes die te Oostende opgetekend werd betiteld als "Oostendse" liedjes.

De oogst aan volksliedjes die enkel te Oostende gezongen werden is gering en is beperkt tot specifieke liederen over feiten die zich in stad of omgeving hebben voorgedaan of over personen die opvielen in onze stad. Ze komen meestal uit cabaret, café chantant, revue of andere gelegenheden.

Zo kunnen we er enkele vernoemen : d'Oostendische meisjes (Wil je van de frisse lucht genieten, ga naar het park van Leopold), Charel Huyghebaert ('t er is maar één poliche, 't is Charel Huyghebaert), de Malegastjes ('t Is een musje met een bolletje en een lintje en een broeksje zonder spriet), 'k ben Commissionnair gelijk gij ziet, Kol en Manchet, de Snuufdozen, Vivat de Torre van Oostende en andere, waaronder enkele, nu reeds vergeten liedjes gedicht door Jan van Wulpen.

We moeten voorzichtig zijn als we een dergelijke selectie maken. Zo is bijvoorbeeld het lied "Op de Vismarkt ben ik geboren" via de revues van Herrietje Van Daele in de twintiger jaren uit Gent naar ons overgewaaid. In de jaren 1950 kende het lied een heropleving te Oostende en werden zelfs (naar mijn weten) drie fonoplaten op de markt gebracht. Maar onlangs werd hetzelfde lied door Willy Lustenhouwer in het Brugs op de L.P. gezongen.

Van de moord op de Conterdam (1914) werd een lied gemaakt door Leon Van der Plassche, gedrukt bij H. Van den Broeck Jacobs te Aalst en aldus over geheel het Vlaamse land gezongen. Het lied van de zes vissers (1888) die "nadat ze waren begraven, kwamen te Oostende aan" vindt men zelfs op talrijke vliegende bladen van verschillende zangers en drukkers terug, zodat dit lied wellicht een der meest verspreide geweest is, hoewel het rond 1950 slechts aan de kust nog bekend was. Dus ook hier geen typisch Oostends lied. Daarentegen werd over de ramp van de West-Hinder in 1912 een lied gemaakt dat vooral te Oostende bleef. Het werd gedicht, gedrukt, gezongen en verkocht ten voordele van de weduwen en wezen van de slachtoffers in het café-chantant van Neuze Neyts. Ik heb het buiten Oostende niet kunnen optekenen, behalve te De Panne, maar dat wil daarom nog niet zeggen dat het een typisch Oostends lied is.

Het "Lied van de Paling", lijflied van zoveel oude Oostendenaars, tekende ik hoofzakelijk te Oostende op, ook in de jaren 1950 en nadien. Sietje Samoye, een oud vrouwtje uit Koksijde, kende het lied nog in 1953 : ze had het van haar moeder geleerd. Dr. A. Blyau tekende het verschillende keren op in de streek van Ieper (Iepersch Oud-Liedboek) op het einde van de vorige eeuw. Volgens hem moet het lied nog van vóór 1820 dateren.

Ter vergelijking, de tekst die Dr. Blyau noteerde :

Laastmaal, in het kort besluit
Trokken wij ten poorten uit.
En wat vond ik daar al naderen,
Ja langs eenen groenen adere,
Ja langs eenen waterplas,
Waardat een visscher was ?

En ik zei : "Wel visschere,
En wat maakt er gij hier alleen ?"
- "Dezen visch dat ik hier vange,
't is er wel naar mijn verlangen,
't is er wel naar mijnen zin :
Adieu, mijn schoon vriendin !"

'k Nam den paling in mijn hand,
En ik wrongden heel charmant.
Wel gewrongen en gekrongen
Is het beestjen daarin gesprongen ;
Maar als dat beestje geen plaats en vond,
't Zonk wederom naar den grond.

'k Nam dat beestje al zoo ras,
'k Smeet het inne den waterplas :
"Laat dat beestje nog wat leven,
Laat het zijn plezier nog nemen,
Laat het nemen zijn plezier
Al in dees klaar rivier !"

Orelof, visschers, voor het lest :
Als gij wilt visschen, doe maar je best.
En wilt je netjen openstellen
En de mooie meisjes kwellen.
Helpt de meisjes uit de pijn,
Die voor het visschen zijn !

De melodie, opgetekend door Tasseel vertoont overeenkomst met wat te Oostende gezongen werd, maar hier hebben we te doen met wat men noemt het "verzigen" wat tevens met een wijziging van de tekst gepaard gaat of omgekeerd.

o o o

In een vorig nummer van ons tijdschrift vroegen we naar meer inlichtingen omtrent het "Oostends Kaperslied". Het predikaat "Oostends" dat ik er in de tijd aan gaf mag nu ook wel minder sterk uitkomen. Inderdaad, bij Dirk Wilmars (Arm Vlaanderen zingt) vond ik zopas een volledige Franse tekst zoals die voorkomt in een "pot-pourri" van de Antwerpse zanger en dichter Andreas De Weerdts en gezongen in de jaren 1850 :

Amis courage
A l'abordage
A l'abordage élançons nous !
Et que je meure
Si dans une heure
Cette galère n'est pas à nous.

Voortgaande op het type van vaarttuig "galère", in Frankrijk afgeschaft op het einde der 17de eeuw, vinden we hier een datering terug en zou het wel eens mogelijk zijn dat dit lied naar Vlaanderen overgebracht werd door zeelieden die met Jan Bart op Franse oorlogsschepen gediend hebben. Via Antwerpen over Wetteren naar Oostende of omgekeerd ???

Van die "witte koesjes" die aangedaan werden om naar 't bal van Stefanie of van Chevalier te trekken, vond ik bij diezelfde Andreas De Weerdts een versie :

"Ja 'k heb mijn witte kousjes altijd aan
"Om naar 't bal te marcheren
"Ja 'k heb mijn witte kousjes altijd aan
"Om naar 't bal te gaan".

o o o

Me Rulletje een Oostends liedje ? Vergeet het maar, al staat het op een L.P. met Oostendse liedjes.

Blyau heeft het einde vorige eeuw te Ieper opgetekend, er bestaat een versie in Westfalen (Duitsland), te Gent was het in de vorige eeuw (maar in sterk geëpureerde versie !) gekend en het werd vóór 1940 in BIEKORF besproken zoals het te Brugge opgetekend was. In Ieper was het Ammerulletje, te Brugge: Marulletje.

Merulletje is een stapelliedje, dat wil zeggen dat in het refrein de aanwezigen een hele reeks opgesomde zaken meezingen. Dit is ook het geval met de "Ris Chantang" die we te Oostende kennen. Maar dat lied is over geheel Vlaanderen, Noord-Frankrijk, Nederland en tot zelfs ver in Duitsland gekend. Een vaste tekst bestaat er slechts in zoverre dat het lied gezongen wordt met bepaalde tekeningen. Nu is het wel zo dat bijna overal het lied gezongen wordt met een bestaande tekening op een "plakaat". Maar er zijn, naar mijn weten twee uitzonderingen (er kunnen er meer zijn). Een is gekend op het eiland Helu bij Danzig. Daar werden de tekeningen gemaakt door de voorzanger met een stuk krijt op een tafel en .. te Oostende waar de voorzanger de tekeningen maakte op de spiegels in de herberg met een stuk zeep: Hoe men die twee manieren van zingen met elkaar kan verbinden is de vraag.

Het lied "Hoe rijmen wij dat te saam" is genoegzaam gekend in Vlaanderen. Hier van hebben wij een Oostendse versie, en er zijn er meerdere ; want dit lied laat gemakkelijk toe zoveel strofen bij te maken, aangepast aan het milieu, als men wenst. Al verschilt de melodie erg van deze die in't begin dezer eeuw opgetekend werden. Toch moet men daarom nog niet van een typisch Oostends lied gewagen. Hetzelfde kan gezegd worden van "Stierman Lèèze", nog een lied dat gemakkelijk aangepast wordt en dat sterk verwant is met "Schele Vanderlinde".

Onlangs werd het lied "Machiecheltje" te Oostende ontdekt. Remi Ghesquiere tekende het reeds in het begin dezer eeuw te Geluwe op onder de naam : Masoefelke. Moest Paster Pype, die van Geluwe was, het destijds aan onze vissers geleerd hebben, kunnen we dan nog niet spreken van een "typisch Oostends" liedje. Wat heel goed mogelijk is, is dat het lied dat opgenomen werd in "Meezennestje II" van R. Ghesquière en in de Normaalscholen aangeleerd door een of andere onderwijzer of onderwijzeres (leek, nonneke of Broeder van Liefde) later aangeleerd werd aan Oostendse kinderen.

En om te sluiten hebben we het over Sinte-Maarten. Blyau tekende te Ieper op :

Sinte-Maartenavond,
De Torre gaat mee naar Gent
En als me moeder koekskens bakt
'k zitten zo geren omtrent.

Nu verrichtte Sinte-Maarten in het Ieperse en ook te Koekelare dezelfde taak als de goede Sientenaklaai in onze streek, maar Sinte-Maarten en het liedje waren nochtans ook gekend te Oostende, al bracht die Sint slechts appels en noten voor de brave meisjes en jongetjes. Hoe is die Sint met zijn liedje bij ons terecht gekomen ?

Hiermede hoop ik voldoende te hebben aangetoond dat er nog massa's werk te wachten staan in het volksliedonderzoek en vooral dat we niet te rap mogen te werk gaan bij het plaatsen van een opplakbriefje op een of ander volksliedje dat, toevallig of niet, opgetekend werd.

Jef Klausing

TEKSTOVERNAMES UIT "DE PLATE" IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste uitgegeven boeken

zijn **ALTIJD** te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen

International Book Trade Association